

Hiiskuttua-lehteen
maaliskuu 2017

Sara Norja

Alkemian peili keskiajalla ja uuden ajan alussa

Historiallisessa kielentutkimuksessa on käytännön syistä jaoteltu kielen vaiheet eri aikakausiksi. Tutkijat profiloituvat usein tietyn kielivaiheen tutkijoiksi. Välillä tutkimus kuitenkin vaatii aikakausien välimaastossa kulkemista.

Väitöskirjassani tutkin alkemistista teosta *The Mirror of Alchemy (MoA)*. Tutkimukseni keskittyy *MoA*:n 7 englanninkieliseen käsikirjoituskopioon, jotka ovat säilyneet 1400–1600-luvuilta. *MoA* on eräänlainen johdatus alkemiaan: se käsittelee 7 luvussa alkemian perusteita ja viisasten kiven valmistamista. Teos on alun perin käännös latinankielisestä *Speculum Alchemiae* -teoksesta, jota on aiemmin pidetty kuuluisan fransiskaanifilosofi Roger Baconin (n. 1214–1292) kirjoittamana. Englanninkielisen käännöksen kopiointihistoria ei kuitenkaan ole yksinkertainen, vaan siitä on useampi käännös.

Keskienglannin tutkijasta varhaismoderniin

Koska *MoA*:n kopioita on säilynyt n. 200 vuoden väliltä – keskiajan lopulta lähes 1700-luvun alkupuolelle – aiheuttaa niiden tutkiminen haasteita jo aikavälin laajuuden takia. Olen alun perin erikoistunut myöhäiskeskiajan englantiin, mutta *MoA* on vienyt minut tutun aikakauden ulkopuolelle varhaisuusenglannin pariin (n. 1500–1700). Siirtyminen aikakaudelta toiselle on ollut mielenkiintoista, mutta keskienglannin ja varhaisuusenglannin välissä tasapainottelussa riittää haasteita. Varhaisuusenglanti on toki lähempänä nykyenglantia kuin keskienglanti. Kielimuodon suhteen siirtyminen lähemmäs omaa aikaamme on onneksi helpompaa kuin toiseen suuntaan, eli uudempien tekstien tulkitseminen ei tuo lisävaikeuksia.

Monet käsin kopioituihin teksteihin liittyvät seikat ovat kuitenkin haastavampia uuden ajan alun käsikirjoituksissa. Tämä johtuu siitä, että keskiajan käsikirjoituskulttuuria on tutkittu enemmän kuin varhaismodernia. Muun muassa tämän takia on tärkeää tutkia

myös uuden ajan alun käsin kirjoitettuja kirjoja.

Aikakausien välimaastossa

Minun pitää tutkimuksessani ottaa huomioon kahden historiallisen aikakauden ja kielimuodon haasteet. Toisaalta juuri tällainen tutkimus on hedelmällistä. Vaikka aikakaudet on jaoteltu erilaisiksi, on kyseessä totta kai historiallinen jatkumo. Monet varhaisuusenglanniksi luokiteltavat tekstit ovat aivan kuin myöhäistä keskienglantia. *MoA*:n kopiot kertovat omaa tarinaansa tästä jatkumosta: vielä 1600-luvulla on kopioitu keskiaikaista tekstiä. Raja keskiajan ja uuden ajan alun välillä on siis veteen piirretty viiva.

Kirjoittaja on englannin oppiaineen tohtorikoulutettava, joka tutkii väitöskirjassaan The Mirror of Alchemy -teoksen käsikirjoituskopioita ja valmistaa vapaasti julkaistavaa digitaalista tieteellistä editiota aineistosta.